

SJÁLFBÆRNI Í NÁTTÚRUNNI

Í þessum kafla lærir þú:

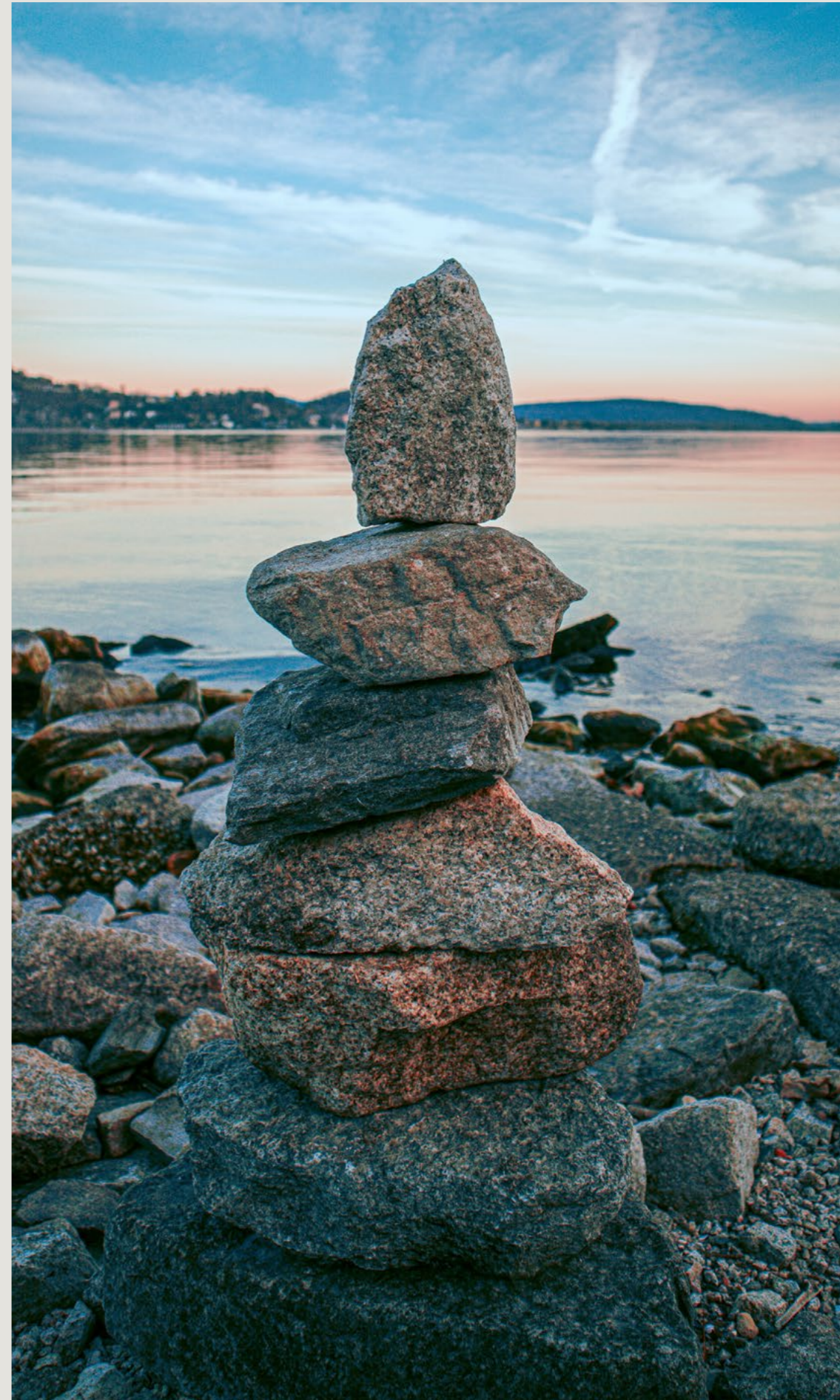
- + Að náttúran er uppspretta alls*

- + Að í náttúrunni þurfa ferlar og hringrásir að vera í jafnvægi*

- + Að fyrirbæri í náttúrunni geta verið annaðhvort náttúruleg eða manngerð*

- + Um sjálfbærni í náttúrunni*

- + Að röskun á ferlum náttúrunnar getur haft alvarlegar afleiðingar*

SJÁLFBÆRNI Í NÁTTÚRUNNI

Hvað er það fyrsta sem þér dettur í hug þegar þú hugsar um náttúruna? Ef þú horfir út um gluggann á skólastofunni þinni, hvað sérðu þá? Hvaða gagn höfum við af náttúrunni? Til hvers er hún og fyrir hverja? Skiptir hún þig einhverju máli?

Náttúran er allt í kringum þig og er uppspretta alls. Fræðilega er hún skilgreind sem efnisheimurinn og þau lögmál sem um hann gilda. Oftast er þó náttúra skilgreind sem andstæða þess sem við mannfólkið höfum búið til eða skapað með veru okkar hér á jörðinni. Við tölum um að fyrirbæri séu annaðhvort **náttúruleg** eða **manngerð**. Til manngerðra fyrirbæra teljast til dæmis vegir, brýr, byggingar og önnur mannvirki, á meðan við skilgreinum stöðuvötn og goshveri, fjöll og skóga til náttúrulegra fyrirbæra. Við getum í raun sagt að náttúran sé allt í kringum okkur og á hverjum degi erum við bæði meðvitað og ómeðvitað að nýta okkur þjónustu hennar. Matur, vatn og efniviður í fatnað eru dæmi um mikilvæga þjónustu sem náttúran veitir okkur og er þá ótalin þjónusta í formi útivistar og ýmiss konar afþreyingar sem við stundum utandyra. Það er t.d. ekki sjálfgefið að hafa aðgang

að góðu útivistarsvæði í sínu nánasta nágrenni, svæði þar sem hægt er að spila fótbolta, grilla, fara í leiki, tína plöntur og þess háttar en slík upplifun veitir flestum okkar hamingju. Náttúran veitir okkur sumsé vatn, mat, föt, upplifun og hamingju. Þurfum við eitthvað fleira?

Til þess að náttúran geti veitt okkur þessa grunnþjónustu þurfa ferlar hennar og hringrásir að vera í **jafnvægi**. Í náttúrunni eiga sér stað ótalmargar hringrásir og ferlar þar sem bæði efni og orka flæða milli ólíkra hluta. Á venjulegum degi tökum við mannfólkið ekki eftir þessum hringrásum, þær eru allt í kringum okkur og eiga sér stað án okkar vitundar. Að jafnaði erum við t.d. ekki að velta því fyrir okkur hvaðan súrefnið sem við öndum að okkur í sérhverjum andardrætti kemur, né hvort vatnið sem kemur þegar við skrúfum frá sturtunni sé endalaust eða hvaða vegferð sængin okkar hefur lagt að baki áður en hún endaði í rúminu okkar. Við bara nýtum okkur þessa þjónustu náttúrunnar dagsdaglega og horfum gjarnan á hana sem sjálfsagðan hlut. Sem hún vissulega er að einhverju leyti. Svo framarlega sem ferlar náttúrunnar fá að vera í jafnvægi ríkir sjálfbærni í náttúrunni.

En hvað þýðir **sjálfbærni** í náttúrunni? Er náttúran í eðli sínu sjálfbær? Sjálfbærni í náttúrunni er í raun bara annað orð yfir það jafnvægi sem á og þarf að ríkja í náttúrunni. Stundum gerist það að jafnvægi í náttúrunni raskast. Þessi röskun getur bæði orðið af náttúrulegum orsökum en líka vegna áhrifa okkar mannanna. Dæmi um náttúrulega röskun er t.d. aukinn styrkur koltvísýrings (CO₂) í andrúmslofti vegna eldgosa eða náttúrulegra skógarelda. Dæmi um röskun af manna völdum er aftur á móti t.d. losun á koltvísýringi út í andrúmsloftið vegna brennslu okkar mannanna á kolum og olíu.

Tilvera okkar hér á jörðinni hefur óhjákvæmileg áhrif á ýmsa ferla og hringrásir í náttúrunni og þessi manngerðu áhrif eru stundum kölluð einu nafni umhverfisvandamál. Umhverfisvandamál eru gjarnan tengd því hvernig við mannfólkið vinnum hráefni og orku úr náttúrunni. Hlutir eins og hvernig við rekum verksmiðjur, hvernig við ræktum jörðina okkar og skógana, hvernig við stjórnnum veiðum og þvíumlíku hafa allir áhrif á sjálfbærni í náttúrunni. Sem betur fer erum við mannfólkið alltaf að bæta þekkingu okkur á ýmsum umhverfisvandamálum og þar með taka skynsamlegri ákvarðanir þegar kemur að því

að umgangast náttúruna. Þannig komum við í veg fyrir frekari umhverfisraskanir.

Sameinuðu þjóðirnar hafa bent á að til þess að árangur náist í umhverfisvandamálum verði allar þjóðir heims að taka þátt og sýna ábyrgð. Umhverfisvandamál eru hnattrænn vandi og lausnir við þeim þurfa að vera hugsaðar sem langtímalausnir. Í náttúrunni er að finna ýmsar auðlindir en **auðlind** er hugtak yfir eitthvað úr náttúrunni sem við mannfólkið getum gert okkur auð úr, þ.e. eitthvað sem nýtist okkur. Sjálfbærni í náttúrunni snýst um að nýta skuli allar auðlindir jarðarinnar þannig að komandi kynslóðir hafi sama gagn af þeim og við höfum nú. Þetta þýðir að við, sem erum núverandi kynslóð, þurfum að ganga um auðlindir náttúrunnar þannig að börnin okkar, barnabörn og barnabarnabörn hafi sama aðgang og við, að þeim.

En hvernig snýr þetta að þér? Eru þetta ekki ákvarðanir sem snúa frekar að stjórnvöldum, fyrirtækjum eða félagasamtökum? Getur þú gert eitthvað?

Umræðuspurningar

- + Ræðið um grunnþarfir ykkar. Hvað þurfum við úr náttúrunni til að geta lifað?

- + Horfið út um gluggann og finnið 5 manngerð og 5 náttúrugerð fyrirbæri.

- + Hvernig væri umhorfs á jörðinni ef þar byggi ekkert fólk?

- + Hvað geta einstaklingar gert til að takast á við umhverfisvandamál? En yfirvöld?

- + Skoðið heimasíðu Loftslagsráðs Íslands og kynnið ykkur starfsemi þess og hlutverk. Hverjar urðu helstu niðurstöður nýjustu Loftslagsráðstefnu Sameinuðu þjóðanna (COP26) í Glasgow?

ÉG OG NÁTTÚRAN

Hvað er það fyrsta sem þú gerir þegar þú vaknar á morgnana? Kveikir ljós? Burstar tennur? Opnar ísskápinn og færð þér að borða? Allt eru þetta hlutir sem á einn eða annan hátt rekja uppruna sinn til auðlinda úr náttúrunni. Það þarf vatn til að búa til rafmagn. Það þarf jarðveg, sólarljós og vatn til að rækta hafrana sem eru uppstaðan í hafragrautum. Það þarf efnivið til að búa til tannburstann þinn.

Tilvera okkar og náttúrunnar er tengd órjúfanlegum böndum. Náttúran hefur áhrif á okkur og við höfum áhrif á hana. Náttúran getur lifað án okkar en við getum ekki lifað án hennar. Þess vegna er samband okkar við náttúruna svo mikilvægt og í raun ætti það að vera stærsta baráttumál okkar mannanna að umgangast náttúruna af virðingu og gætni. Einstaklingar sem skilja og virða samspil náttúru og manna eru taldir vera náttúrulæsir, þ.e. þeir kunna að lesa náttúruna og gera sér grein fyrir samspili hennar og okkar. Við ættum öll að tileinka okkur náttúrulæsi og þannig vinna að því að auka heilbrigði náttúru og umhverfis.

Sum samfélög eru þess eðlis að fólk er orðið mjög fjarlæggt náttúrunni og ber ekki lengur skynbragð á hvernig hún virkar. Þeir sem alast upp

í stórborgum og eyða nánast allri sinni ævi í manngerðu umhverfi, geta átt á hættu missa sjónar á mikilvægi hennar. Við höfum reist okkur hús og verksmiðjur. Við framleiðum vörur úr ýmsum hráefnum, sendum þær milli svæða, ferðumst sjálf á milli svæða, vinnum málma og kol, dælum upp olíu og gasi, tökum nýtt land til ræktunar og höggvum skóga í meira mæli en nokkru sinni fyrr í mannkynssögunni. Til að knýja allar þessar manngerðu hringrásir áfram þurfum við mikla orku. Það má því segja að mannkynið sé orðið einhvern konar miðdepill í samfélagi sem byggir á hringrásum og auðlindum náttúrunnar.

Manngerðum hringrásum fylgja ýmis óæskileg umhverfisáhrif. Þar sem að við mannfólkið berum sjálf ábyrgð á mörgum helstu umhverfisvandamálum nútímans, verðum við að reyna að leysa þau. Það gerum við með breyttum lifnaðarháttum og samkomulagi margra landa. Of langt mál væri að telja upp öll umhverfisvandamál heimsins í þessum texta en hér verður fjallað um nokkur mikilvæg.

Loftslagsbreytingar eru ein stærsta umhverfisógn mannkyns í dag. Á síðustu árum hefur loftslag farið hlýnandi vegna aukins styrks koltvísýrings í andrúmslofti. Þessi aukni styrkur veldur áhrifum sem við köllum gróðurhúsaáhrif og birtast okkur í hækkun á hitastigi jarðar. Aukið magn koltvísýrings í andrúmslofti stafar t.d. af bruna okkar mannanna á kolum og olíu auk þess sem gróðurþekja í heiminum hefur farið minnkandi. Allur gróður bindur koltvísýring úr andrúmsloftinu sem þýðir að ef gróðurþekja minnkar, minnkar líka geta náttúrunnar til að binda koltvísýring úr andrúmslofti. Þá er ótalinn einn þáttur sem hefur umtalsverð áhrif á hlýnun jarðar en það er losun á metani í landbúnaði. Losun á koltvísýringi vegna samgangna (frá bílum, skipum og flugvélum) er mikil og fyrirséð er að ef

við breytum ekki hegðun okkar umtalsvert, mun það hafa ófyrirséðar afleiðingar fyrir náttúruna. Hnattræn hlýnun mun hafa afdrifríkar afleiðingar í för með sér fyrir allt líf á jörðinni. Sjávarborð mun hækka, vistkerfi hafanna breytast, öfgar í veðurfari aukast og þurrka-svæði jarðar munu breiðast út. Sem betur fer hafa flestar þjóðir heimsins skrifað undir alþjóðlegar skuldbindingar um að vinna saman að lausn á loftslagsvandinum. Slík vinna fer fram á ráðstefnum sem Sameinuðu þjóðirnar standa fyrir reglulega en þar setja þjóðir sér markmið og leiðir til að vinna að í framtíðinni. Vonandi ber okkur gæfa til að snúa loftslagsvandinum okkur í hag og þannig stuðla að sjálfbærri framtíð fyrir komandi kynslóðir.

Lífbreytileiki (líffræðileg fjölbreytni) felur í sér fjölbreytileika ólíkra lífvera á jörðinni þ.e. plantna, dýra, sveppa og örvera. Lífverur sömu tegundar geta verið ólíkar og sá breytileiki er einnig hluti af lífbreytileika. **Hnignun lífbreytileika** á jörðinni er meðal alvarlegustu umhverfisvandamála heimsins í dag. Allar lífverur hafa sitt hlutverk og ef ein lífvera er tekin út þá getur það haft slæmar afleiðingar í för með sér fyrir vistkerfið í heild. Þess vegna er mikilvægt að við verndum lífbreytileika og vinnum markvisst að því að viðhalda þeim lífbreytileika sem finnst í náttúrunni nú þegar. Árið 1994 undirritaði Ísland alþjóðlegan samning um að vernda líffræðilega fjölbreytni og skuldbatt sig þar með til að vernda svæði sem eru mikilvæg vegna lífbreytileika. Í samningnum felst að sjálfbærni verði alltaf höfð að leiðarljósi þegar verið er að nýta auðlindir (ss. við fiskveiðar, landbúnað og skógrækt).

Ein alvarlegasta afleiðing loftslagsbreytinga er **súrnun sjávar**. Hafið tekur upp hluta þess koltvísýrings sem losað er í andrúmsloftið sem gerir það að verkum að efnasamsetning þess breytist. Koltvísýringurinn binst vatninu í hafinu og til verður kolsýra sem gerir hafið súrara. Margar sjávarlífverur þola ekki sýruna og gildir það sérstaklega fyrir lífverur sem hafa stoðgrind úr kalki s.s. kóraldýr, samlokur og ýmis lindýr. Þessi dýr eru mikilvæg fæða ýmissa annarra dýra sem lifa í hafinu svo ljóst er að ef súrnun sjávar heldur áfram að aukast munu vistkerfi raskast og tegundum fækka.

Plastmengun er alvarlegt vandamál í náttúrunni. Plast er reyndar algjört undraefni og er í dag nánast órjúfanlegur hluti af tilveru okkar manna hér á jörðinni. Vandamálið við plast er ekki efnið sjálft heldur hvernig við umgöngumst það og notum. Hver Íslendingur notar að meðaltali 40 kg af plasti árlega, mest eru þetta einnota plastvörur (skyrdósir o.þ.h.). Mikið af þessum plastumbúðum endar í náttúrunni, annaðhvort á landi eða í sjó, og hefur skaðleg áhrif á umhverfið. Plast getur vafist utan um dýr og sum dýr skynja ekki muninn á plasti og fæðu og éta það. Örplast er litlar plastagnir sem helst er að finna í snyrtivörum, tannkremi og fatnaði. Þessar agnir berast gjarnan til sjávar og þaðan inn í fæðukeðju sjávardýra. Plastmengun er alvarlegt vandamál sem við eigum og þurfum að taka alvarlega.

Hér hefur verið stiklað á stóru um ýmis umhverfisvandamál sem öll eiga það sameiginlegt að tengjast veru okkar í náttúrunni. Öll náttúran er samþætt í vistkerfum og samspil þeirra er grundvöllur lífs okkar mannanna. Þess vegna þurfum við sem búum á litla Íslandi líka að vera meðvituð um umhverfisvandamál og leggja okkar af mörkum í baráttunni fyrir heilbrigði náttúrunnar.

Umræðuspurningar

- + Hvað getum við gert strax í dag til að styðja við heilbrigði náttúrunnar?
- + Er mikilvægt að gera alþjóðlega samninga um umhverfismál? Finnið rök með og á móti.
- + Finnið og ræðið 5 hluti sem þið getið gert til að hjálpa náttúrunni.
- + Loftslagsmál. Aflið ykkur upplýsinga um Parísarsamkomulagið og hvernig þjóðir heimsins vinna að loftslagsmarkiðum sínum.
- + Hvernig ógnar maðurinn hafinu?
- + Hvernig getum við viðhaldið lífbreytileika í náttúrunni?

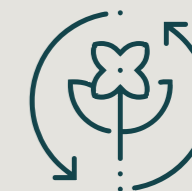
VISTKERFI OG AUÐLINDIR

Hvað er vistkerfi og hvaða hlutverki gegna þau? Hvaða vistkerfi tilheyrir þú? Hvaða auðlindir nýtir þú dagsdaglega? Hugsar þú meðvitað um notkun þína á auðlindum jarðar? Vistkerfi og auðlindir eru uppstaðan í náttúrunni og því mikilvægt að við lærum að umgangast hvort tveggja á sjálfbæran hátt.

Í náttúrunni má finna alls konar og afar fjölbreytt vistkerfi. **Vistkerfi** er gjarnan skilgreint sem hópur af tilteknum lífverum (dýrum, plöntum og örverum) og umhverfi þeirra á ákveðnu svæði. Ólífrænir þættir í

umhverfi lífvera eins og berggrunnur, hitastig, vindur og sólgeislun eru þar með hluti af ákveðnu vistkerfi. Vistfræði er fræðigrein sem fjallar um tengslin á milli lífvera og tengsl þeirra við umhverfi sitt. Ef þú horfir út um gluggann á skólastofunni þinni núna sérðu vistkerfi og trúlega fleiri en eitt.

Við mannfólkið erum órjúfanlegur hluti af hinum ýmsu vistkerfum jarðar og nýtum okkur ýmiss konar þjónustu sem vistkerfi veita. **Vistkerfisþjónusta** er ávinningurinn sem fólk fær af vistkerfum og er hún

afar margþætt. Flestum er eflaust ljóst mikilvægi vistkerfa í fæðuframléiðslu. Allur matur sem við mannfólkið leggjum okkur til munns rekur uppruna sinn á einn eða annan hátt til náttúrunnar. Það sama gildir um vatnið. Við mannfólkið lifum ekki lengi án aðgengis að mat og vatni. Færri gera sér e.t.v. grein fyrir því að önnur þjónusta vistkerfa er ekki síður mikilvæg, s.s. miðlun og hreinsun vatns, myndun jarðvegs, niðurbrot lífrænna leifa, endurnýjun næringarefna í jarðvegi sem og endurnýjun súrefnis og hreinsun andrúmsloftsins. Þá felast mikil lífsgæði í möguleikum til útivistar og upplifunar á fegurð náttúrunnar.

Til þess að vistkerfi heimsins geti haldið áfram að veita okkur mannfólkinu lífsnauðsynlega grunnþjónustu, er afar mikilvægt að við þekkjum ástand vistkerfanna og umgöngumst þau með sjálfbærni í huga. Við þurfum líka að hafa skilning á mikilvægi þessarar þjónustu og vera tilbúin að meta og aðlaga lífsstíl okkar þannig að náttúran geti viðhaldið henni. Í þessu felst t.d. að sýna skilning á því að vernda mikilvæg svæði, vera meðvituð um hvað við getum gert til að viðhalda hreinni og ómengaðri náttúru og hafa í huga að raska hringrásum sem minnst.

Til þess að geta talað um sjálfbærni í náttúrunni þurfum við að skilja vel hugtakið **auðlind**. Orðið lind þýðir uppspretta en megin einkenni uppsprettu er að hún hættir aldrei að gefa. Auður merkir auðæfi eða ríkidæmi og því má segja að orðið auðlind þýði eiginlega uppspretta sem færir þeim sem notar hana auð. Auðlind getur þá verið hvaðeina sem maðurinn hefur gagn eða gaman af. Til auðlinda í náttúrunni telst t.d. jarðvegurinn sem við ræktum matinn okkar í, fiskurinn í sjónum, landið sjálft til útivistar, hreint loft og þekking til verðmætasköpunar. Náttúruauðlindir kallast þær auðlindir sem eru á eða undir yfirborði jarðar, t.d. grunnvatn og yfirborðsvatn (ár og vötn), frjósamur jarðvegur og gróður ýmiss konar, málmar, jarðhiti og orkulindir (olía, gas, kol, o.fl.), fiskur, sjávarföll og land til útivistar. Mikilvæg auðlind á einum tíma þarf ekki endilega að vera mikilvæg auðlind á öðrum tíma. Við notum gjarnan hugtakið auðlindanýting þegar við tölum um hvernig við mannfólkið nýtum okkur þær auðlindir sem náttúran veitir okkur. Auðlindir jarðar eru margar hverjar eftirsóttar og verðmætar og margar þeirra lífsnauðsynlegar eins og ferskvatn og gróðurmold. Átök í heiminum stafa oft af baráttu um auðlindir. Með stöðugri fjölgun mannkyns mun eftirspurnin eftir auðlindum verða meiri og meiri.

SÓL

VINDUR

VATNI

JARÐVARMÍ

LÍFMASSI

KJARNORKA

Auðlindum jarðar má skipta í 3 flokka:

- + Endurnýjanlegar auðlindir, s.s. sólar-, vind-, vatns- og sjávarfalla-orka. Eins og nafnið gefur til kynna þá endurnýja þessar auðlindir sig sjálfar þ.e. þær klárast ekki.
- + Óendurnýjanlegar auðlindir, s.s. málmar, kol og olía. Þessar auðlindir finnast í takmörkuðu magni á jörðinni og endurnýja sig ekki af sjálfu sér. Sé þeim sóað getur það leitt til þess að ekkert verði eftir handa komandi kynslóðum.
- + Auðlindir sem endurnýjast með takmörkunum, s.s. fiskistofnar, skóglendi og jarðhiti. Þessar auðlindir eru þannig að sé nýtingin á þeim sjálfbær munu þær endast um ókomna framtíð.

Það er mjög mikilvægt að fara vel með auðlindir jarðar. Ekki er sjálfgefið að þær verði alltaf til staðar. Ef illa er farið með þær eða þær ofnýttar, klárast þær. Auðlindanýting, þ.e. hvernig við nýtum auðlindir jarðar verður að byggjast á skynsamlegri nýtingu og endurvinnslu þ.e. hringrásarnýtingu. Óskynsamleg meðferð bitnar fyrst og fremst á okkur sjálfum.

Vistspor er stundum notað sem mælikvarði á þau áhrif sem við mannfólkið setjum á jörðina. Vistspor er því eins konar mat á því hvernig og hversu mikið við mannfólkið erum að nýta auðlindir jarðar. Það segir sig sjálft að ef fólk notar meira af auðlindum en ákveðið svæði býr yfir, er gengið á höfuðstól svæðisins. Frá því að mælingar á vistspori hófust hefur neysla fólks verið meiri en burðgargeta jarðar. Mælingar hafa sýnt að meðal vistspor hvers Íslendinga er mjög hátt og mun hærra en hjá mörgum öðrum löndum. Það þýðir að ef allir jarðarbúar höguðu sér eins og Íslendingar þá þyrfti mannkynið tæpar 13 jarðir til að nýta á sjálfbæran hátt. Gengur slíkt upp til lengdar?

Við erum hluti af náttúrunni og þurfum að læra að umgangast hana af hófsemi og virðingu. Allar lífverur í vistkerfinu skipta máli. Ein tegund lifir á annarri og deyi ein út, getur það leitt til þess að öðrum tegundum sé ógnað. Sjálfbær notkun auðlinda í náttúrunni er forsenda þeirra lífsgæða sem við mannfólkið búum við í dag.

Umræðuspurningar

- + Hvað er vistkerfi? Og hvað er auðlind?

 - + Hvaða þjónustu vistkerfa hefur þú nýtt þér í dag?

 - + Hver á auðlindir eins og vatn, fisk, olíu, kol og málma? Rökræðið.

 - + Hvaða álitamál eru efst á baugi á Íslandi í dag varðandi:
 - + Verndun auðlinda

 - + Nýtingu auðlinda (skoðið fjölmiðla)

 - + Hvað þarf að hafa í huga við nýtingu auðlinda?

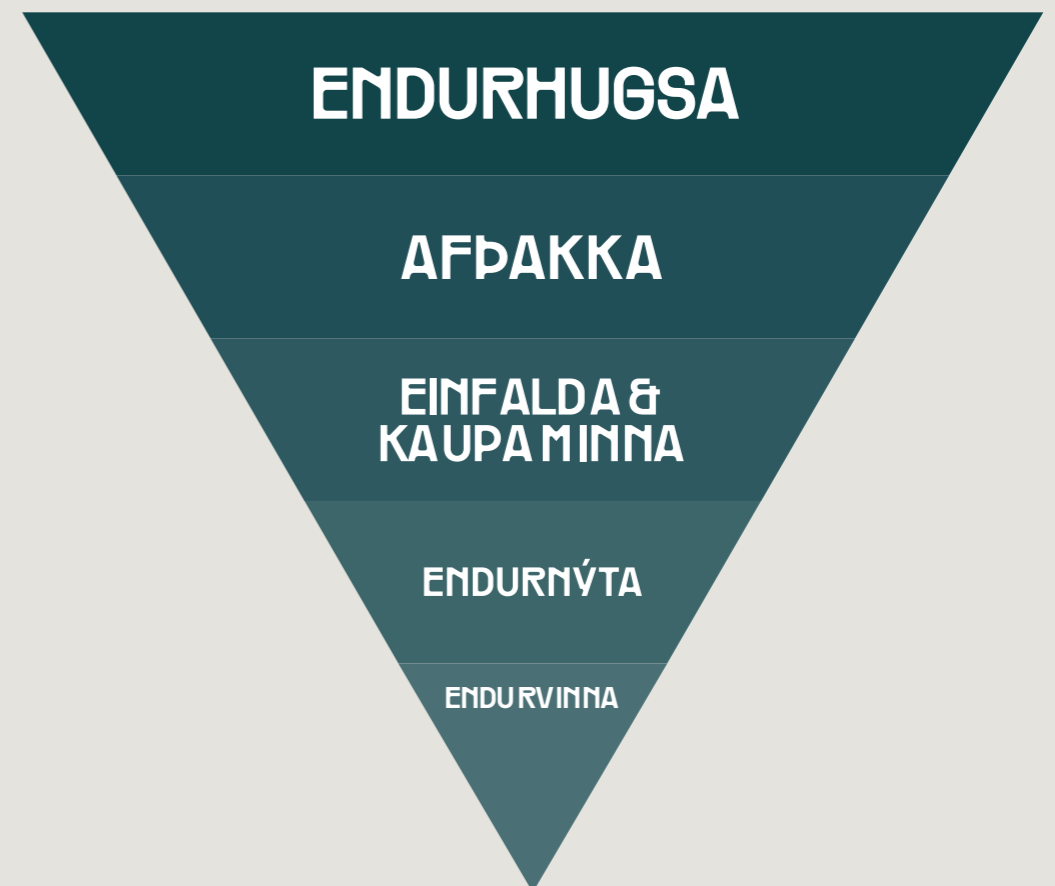
 - + Finnið reiknivélar á netinu og reiknið út vistspor ykkar.
-

HAFÐU ÁHRIF!

Hvaða áhrif hefur minn lífsstíll á náttúruna og ferla hennar? Hvað hef ég gert? Hvað get ég gert og hvað er ég til í að gera? Hvert er vistspor mitt?

Nú er það svo að enginn einn getur allt en allir geta eitthvað. Þú hefur vald til að breyta hlutum hjá þér og um leið hafa áhrif á aðra. Þetta vald er dýrmætt og þú nýtir þér það helst með því að framkvæma og vera fyrirmynd. Hver einstaklingur getur nefnilega fundið lausnir og gripið til aðgerða sjálfur – þetta köllum við að hafa getu til aðgerða. Ef margir einstaklingar nýta sér sína „getu til aðgerða“, er líklegra að við náum árangri í því sem við berjumst sameiginlega fyrir. Þess vegna er mikilvægt að þú nýtir þína styrkleika og fáir aðra með þér í þá vegferð.

Við getum breytt heiminum saman og haft áhrif á samferðarfólk okkar með því að vera góð fyrirmynd. Við getum gengið í skólann ef við eigum þess kost, notað almenningsgöngur eða hjól og sameinast í bíla.

Við getum hætt að nota einnota umbúðir, afþakkað óþarfa plast og flokkað allan úrgang. Við getum líka minnkað neyslu okkur og reynt að kaupa minna af hlutum, fötum o.þ.h. Við getum breytt mataræði okkar og reynt að velja fæðu sem er umhverfisvænni en sú sem við neytum núna. Í raun og veru þurfum við að endurskoða alla okkar neyslu en neysla felst í öllu því sem við notum, kaupum og borðum. Við þurfum að spyrja okkur spurninga eins og: Get ég sleppt einhverju? Get ég valið einhvern umhverfisvænni kost? Og þannig velt því fyrir okkur hvort það að sleppa ákveðnum hlutum hafi áhrif á lífsgæði okkar.

Með því að afþakka allan óþarfa, eyðum við minni peningum, þurfum að endurnýta minna og minna fellur til í endurvinnslu en áður. Auðlindir jarðar og hráefni eru ekki óþrjótandi og því brýnt að nýta þau vel. Einkunnarorð okkar ættu að vera: Notum minna – notum aftur – endurvinnnum.

Við eigum auðvelt með að breyta okkur sjálfum og koma auga á það sem við getum gert til að draga úr okkar neyslu og þannig viðhalda

sjálfbærni í náttúrunni. En hvernig finnum við út úr því hvað þarf að gera í landinu okkar og á jörðinni sjálfri? Við þurfum að skoða samfélagið sem við búum í með gagnrýnum augum og beita gagnrýnni hugsun. Hvað er það í samfélaginu og umhverfi okkar sem skaðar náttúruna? Hvernig er hægt að bregðast við því, breyta, bæta og hafa þannig áhrif í kringum okkur að aðrir í samfélaginu vilji líka taka þátt? Við Íslendingar erum heppnir að búa í landi þar sem ríkir lýðræði en í því felst að við getum haft áhrif á þær ákvarðanir sem teknar eru af yfirvöldum. Náttúra Íslands er þjóðararfur og verðmæt auðlind okkar allra, bæði sem eru á lífi núna sem og allra ófæddra Íslendinga. Þess vegna verðum við að sýna henni virðingu og standa vörð um hana. Það

er eðlilegt að við rökræðum um eitt og annað sem snýr að náttúrunni enda fara verndun og nýting náttúrunnar ekki alltaf saman.

Okkar umhverfishegðun getur haft áhrif á aðra. Árangursríkasta leiðin til að hafa áhrif er að þrýsta á þá sem ráða í viðkomandi landi/sveitarfélagi og fræða annað fólk í kringum okkar. Þetta er einmitt sú leið sem sænski aðgerðasinninn Greta Thunberg hefur valið að fara í baráttu sinni gegn loftslagsbreytingum. Við getum sent góðar hugmyndir til stjórnvalda eða sveitarfélagsins, búið til auglýsingar, skipulagt mótmæli, bókað fund með bæjarstjóra/umhverfisfulltrúa og lagt fram óskir um úrbætur, skrifað í blöðin og margt fleira.

Hér eru dæmi um verkefni/viðfangsefni þar sem ungt fólk getur sannarlega haft áhrif:

+ Kaupbann

+ Fatabindindi

+ Minnka kjötát

+ Bæta flokkun á úrgangi

+ Fá skólann til að hætta að nota einnota vörur

+ Hreinsa plast úr sjó

+ Senda áskorun á bæjarýfirvöld

Þegar þú færð kosningarétt, 18 ára, er mikilvægt að þú nýtir hann og kjósir fólk til valda sem hefur sjálfbærni náttúrunnar og loftslagið í huga. Mundu að þú getur líka boðið fram krafta þína og óskað eftir að aðrir kjósi þig svo þú getir haft áhrif á þær ákvarðanir sem teknar eru í landinu um málefni náttúrunnar. Það þýðir nefnilega ekki að kvarta yfir því að aðrir geri ekkert, ef maður er ekki tilbúinn til að gera eitthvað sjálfur.

Mikilvægast af öllu er að þú vitir að þú hefur áhrif!

Umræðuspurningar

-
- + Hvernig getum við beitt áhrifum okkar til þess að hjálpa náttúrunni að vera áfram sjálfbær?

 - + Tíminn líður og við skulum gefa okkur að þú sért 50 ára. Frá því að þú varst í grunnskóla hefur okkur tekist að snúa vörn í sókn í loftslagsmálum og þannig höfum við tryggt sjálfbærni í þeim málum. Hvernig fórum við að?

 - + Hvers vegna vill sumt fólk vernda náttúruna og jafnvel leggja ýmislegt á sig til þess?

 - + Hvers vegna er öðru fólk alveg sama um náttúruna og hefur engan áhuga á að taka þátt í verndun hennar?

 - + Hvernig getum við fengið ráðamenn og stjórnvöld til að hlusta á okkur?
-